Štev. 10. V Ljubljani, 7. marca 1913. LIII. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste,
če se tiska enkrat 14 h
„ „ „ dvakrat 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Podpirajte svoje strokovno časopisje! Agitirajte zanje in mu pridobivajte novih naročnikov! — Ponovno pozivljamo vsa učiteljska društva, naj v polni meri store svojo dolžnost! — Drugi nas ne podpirajo, podpirati se moramo sami! — Vsi na delo!

Usoda učiteljskih plač v parlamentu.

Dunaj, 28. febr. 1913.

Včeraj je padla v finančnem odseku državnega zbora kocka... Navajamo suho dejstvo. Zgodilo se je tako:

Ko je finančni odsek dokončal totalizaterski davek, je hotela odsekova večina razpravo preložiti na naslednji dan. Socialni demokratje pa so predlagali, naj poročevalec dr. Steinwender še istega dne popoldne predloži delavnim strankam svoje ustno poročilo, da se morejo potem takoj v naslednji seji začeti meritorna posvetovanja. Pododsek je imel popoldne zopet sejo. Dr. Steinwender ni mogel takoj podati svojega poročila. Socialni demokrat dr. Renner je izjavil, da vendar ne gre, da bi takoj začeli razpravljati o dotacijskem zakonu. Predvsem morajo priti v razpravo predlogi poslancev Pacherja, Waldnerja in Glöckla o regulaciji učiteljskih plač, kar pa je v nasprotju s predlogom referenta dr. Steinwendra, ki noče, da bi se dotacije deželam vporabile za regulacijo učiteljskih plač, temveč v svrho sanacije deželnih financ. Poslanec dr. Renner je predlagal, naj odsek takoj preide na razpravo o teh predlogih. Govornik je poudarjal, da ni v predlogu dr. Steinwendra ničesar čuti o regulaciji učiteljskih plač, zaradi tega je usoda denarja, ki ga nakažejo posameznim deželam, popolnoma negotova. **Zahteval je, da ne smejo dežele tega denarja porabiti v nobeno drugo svrho, ampak samo za regulacijo učiteljskih plač.**

Ta predlog pa je propadel. Zanj so glasovali samo socialni demokrati in Rusini.

Izvajanjem referenta dr. Steinwendra se je pridružil tudi dr. Šušteršič.

*

Z druge strani nam poročajo: Pred razpravo o dotacijskem zakonu so zahtevali v finančnem odseku socialno demokraški poslanci dr. Renner, dr. Diamand in Winarsky, da se pred razpravo o ključu za dotiranje dežel vzamejo v pretres predlogi o regulaciji učiteljskih plač. **Prav trdno je treba zagotoviti, da se od države deželam nakazani denar mora porabiti le za regulacijo učiteljskih plač.** Toda večina — **28 glasov proti 6 glasovom** — je predlog socialnih demokratov **odklonila** in začela razpravo o dotacijski predlogi. **S socialnimi demokrati so v prilog učiteljstva glasovali le Rusini. Vsi nacionalni in klerikalni poslanci — Germani in Slovani pa so glasovali proti učiteljstvu.**

*

Prejeli smo še to-le poročilo: Ključ, po katerem se bodo delili državni prispevki posameznim deželam, je dobljen. Iz govora finančnega ministra pl. Zaleskega je, kar se tiče posebno učiteljskih plač, povzeti, da znašajo te, izvzemši Dunaj, **140 milijonov.** Skupna svota deželam nakazanih državnih prispevkov **znaša približno 100 milijonov, to je skoro polovica izdatkov dežel za učiteljske plače po njih dosedanjem zvišanju.** Minister trdno upa, da bo mali finančni načrt, če ne pred Veliko nočjo, vsaj kmalu po Veliki noči narejen in tudi v gosposki zbornici čim hitreje opravljen.

*

Tak je torej danes položaj. **Iz tehtnih razlogov opuščamo vsak komentar. Sodbo naj si napravi vsakdo sam. Predobro poznamo svoje prijatelje in nasprotnike, zato smo trdno uverjeni, da je za stvar najbolje, ako iz taktičnih ozirov objavljamo samo fakta. Bližnja prihodnost pouči vse naše učiteljstvo, da je naše ravnanje edino pravilno, uspešno in koristno.**

Ves naš aparat je na vztrajnem delu. Zveza slovanskega učiteljstva in Nemška učiteljska zveza sta storili vse korake, ki se dado storiti, da se reši, kar se da rešiti. Tudi mi smo s svoje strani v zvezi s poklicanimi faktorji, ki so o vsem poučeni in pripravljeni vse storiti, da učiteljstvo ne ostane praznih rok. Kakor že rečeno, več iz taktičnih razlogov sedaj ne moremo in ne smemo govoriti. Rečemo samo to-le: Zaupajte nam! Blaginja učiteljstva je naša suprema lex!

Vsaka neprevidnost bi utegnila provzročiti ogromno škodo. V tem revnem in odločilnem času je treba miru in razsodnosti, da ne pade od nikoder na nas očitanje: Vi ste krivi nesreče!

Ni več daleč čas, ko bo vsakomur lahko spoznati pravilnost našega postopanja!

Živi grobovi!

V zadnji številki smo se spomnili treh mrtvih grobov — naj se spomnimo danes dveh živih!

V naših vrstah imamo učiteljico, ki ima bolno hčerko že leta, v zadnjem času pa še težko bolnega očeta. Ko je prosila za podporo, ji je bila odbita — dobila pa jo je njena koleginja Slomškarica, da je šarila z najmodernejšim klobukom, in dobil je podporo Slomškar za zlate zobe in dobil jo je frančiškan, da se je peljal ogledat si svet! Ta sirota pa se muči in strada, ker se bori z vedno boleznijo. To je prvi živi grob!

Drugi živi grob je še hujši! Učitelj, družinski oče, se muči in le s težavo še vlači dan za dnevom v šolo.

V srce nas boli, ko gledamo mučenika, kako se z naporom zadnjih svojih sil upira usodi!

Pa zakaj ne vzame dopusta — saj tako krut pa deželni šolski svet le ni, da bi mu odrekel nujno potrebni počitek!

Res je! Toda siromak ne sme — ne sme zaradi družine! Ako nastopi dopust, izgubi postranski zaslužek, v obrtni nadaljevalnici in pri posebni uri. Brez tega zaslužka pa mu je obstoj nemogoč — podpore pa pri deželnem odboru ne dobi, ker je mož napreden!

In tako je prepuščen usodi — in to je drugi živi grob, ki kriči po maščevanju! Da — zares — grozno bo maščevanje, ki pride nad glave okrutnežev! In priti mora, ker božji mlini meljejo počasi — a meljejo dobro!

A kdo ve, koliko je še takih živih grobov?!

Važna razsodba.

Upravno sodišče je 12. februarja t. l. izreklo v neki odločbi sledeči temeljni pravni rek: Ako se katera začasno vpokojena učiteljica brez dovoljenja šolske oblasti omoži, se ji izguba pokojnine, dokler traja službena nesposobnost, sploh ne, po dokazani službeni sposobnosti pa le takrat izreče, ako se ji ne da kasneje dovoljenja za možitev. Deželni šol. svet v Ljubljani je učiteljico Marijo Benedekovo v Kranjski gori začasno vpokojil, in sicer izprva do začetka 1912. S prošnjo z dne 2. oktobra 1910 je imenovana zaprosila okrajni šolski svet v Radovljici za dovoljenje možitve z Ivanom Kačičem v Gorici, in se je znjim dne 20. novembra 1910 poročila, preden je imela dovoljenje za možitev. Z odlokom deželnega šolskega sveta v Ljubljani z dne 20. marca se je imenovani v zadevi njene možitve naznanilo: Po paragrafu 58. postave z dne 30. julija 1900 se smatra kot prostovoljna odpoved službe vsaka omožitev učiteljice, ki stori to brez dovoljenja okrajnega šolskega sveta, in prostovoljna odpoved službe jo oropa pravice do vpokojitve. Ministrstvo za bogočastje in uk ni ugodilo rekurzu učiteljice proti tej odločbi deželnega šolskega sveta na podlagi od nje doprinešenih razlogov, pač pa upravno sodišče, ki pravi: Ako predpisuje § 58., da morajo imeti učiteljice dovoljenje za možitev, in se smatra možitev brez dovoljenja kot prostovoljna odpoved službe, tedaj je pač tako po besedilu določbe »se smatra kot prostovoljna odpoved službe«, kakor tudi po vzrokih, na katerih temelji ta določba, nedvomljivo, da se ta določba ne nanaša na učiteljice, ki so v času njihove možitve že trajno vpokojene, ker pri teh ne more priti prostovoljna odpoved niti v poštev in tudi ni uvideti, zakaj bi postava možitev zabranjevala tistim, ki se ne morejo več uporabiti aktivni v šolski službi, zatorej tudi nobeni službeni oziri možitev ne morejo preprečiti. Res pa je, da se začasno vpokojene učiteljice ne nahajajo v popolnoma enakem položaju kakor trajno vpokojene. Sicer so tudi one vpokojene, toda šolska oblast si je pridržala pravico, jih reaktivirati v slučaju, da se njihovo aktivno službovanje zadržujoče ovire odstranijo. Zato se mora tudi pritrditi, da se razteza zapoved zadržana v § 58., zaradi katere se mora za dovoljenje možitve prositi, tudi na vse začasno vpokojene učiteljice; sicer bi bila šolska oblast prikrajšana v pravicah glede zopetnega nastavljenja učiteljice pri zadobitvi službene usposobljenosti zaradi drugih, iz njene možitve nastalih zaprek. Toda pravni učinki brez dovoljenja sklenjenega zakona ne morejo priti v poštev tudi pri samo začasno vpokojenih učnih osebah tako dolgo, kakor traja njih službena ne-

LISTEK.

† Josip Fischer.

Neusmiljeno je začela smrtna kosa mahati po učiteljih celjskega okraja. Komaj je minilo nekaj tednov, kar smo položili v grob tovariša Košutnika, že je zaplapolala črna zastava raz šolsko poslopje v Št. Pavlu. Bliskoma se je raznesla po vsej Savinjski dolini pretresljiva novica, da je nadučitelj Fischer v nedeljo, dne 23. februarja nenadoma umrl na šenu.

Velikanski in veličasten je bil njegov pogreb. Množica domačega prebivalstva, nad 60 učiteljev in učiteljic, mnogo njegovih prijateljev iz vseh krajev Savinjske doline se je zbralo ob njegovem grobu. Tiha žalost, ki se je vsem brala raz obraza, je prekipela v solze, ko je domači župnik v ganljivih in spoštljivih besedah vzel slovo od pokojnika. Meni je pa bila naložena bridka naloga, da sem se poslovil od njega v imenu tovarišev in tovarišic. Težko sem se odzval temu pozivu. Hudo mi je bilo govoriti ob odprtem grobu tovariša, ki mi je bil obenem mil pobratim in sošolec izza dijaških let.

Mal spominek naj Ti, dragi mi pobratime, napišem tudi v »Tovarišu«! Zdi se mi, da si s tem olajšam srce.

Spoznala sva se leta 1879., ko sva kot 14letna dečka vstopila v pripravljalni tečaj mariborskega učiteljišča. Skupaj sva stanovala. Ti si bil takrat čvrst dečko, zdravih, svežih lic. Pogosto Te je obhajalo globoko domotožje, kakršnega še nisem videl pri nikomur. Kako sanjavo se je oziralo Tvoje modro oko »nazaj v planinski raj«, v Tvoj rodni Gornji grad! Mene, ki sem prišel iz zaprtega hrastniškega jarka, so mikali novi vtiski. Lepa se mi je zdela veličastna mariborska stolna cerkev. »Oh, naša je lepša in večja«, si vzkliknil Ti. Široki hrbet zelenega Pohorja Tebi ni ugajal. »Moje Savinjske planine to ti je vse kaj drugega! Ta deroča Drava, kaj to! Srebrnočista Savinja z bistrimi postrvicami, to bi moral ti videti!« To hrepenenje po domači grudi Ti je ostalo do smrti. Vsako leto si moral pohiteti v svoj Gornji grad, da si se oddahnil pri svojih ljubljenih sorodnikih, da si se okrepčal v čistem domačem zraku.

V enem oziru Ti je bila usoda mila. Ko si postal učitelj, Te je samo za malo časa posadila doli ob Sotlo, potem pa Te je presadila gori ob bistro Savinjo, da si lahko gledal svoje ljubljene gore. Tako je moralo biti, ker Ti bi bil drugače usahnil kakor rožica, ki ji primanjkuje vode.

Po vrsti si služboval pri Ksaveriju, v Ljubnem, na Rečici in v Mozirju. Potem si se preselil doli ob Bolsko, najprej na Vransko, od tam pa za nadučitelja v Št. Pavel. In na tej krasni točki Savinjske doline Ti je postlana Tvoja posledna posteljica.

Mirno je teklo Tvoje blago življenje. V strastnem hrupu človeške družbe za Tebe ni bilo mesta. V mirnem zavetju, bolj zase, za svojo ljubljeno familijo in za izročeno Ti mladino si živel in deloval. Vglabljal si se v krasoto prirode. Oh, kako globokočuteče si znal čitati iz prekrasne »knjige prirode«!

Kot vzoren oče, kot izvrsten učitelj in vzgojevalec si se globoko zamislil v tajinstvenosti človeške duše. Bil si dober dušeslovec; odlomek svojih filozofskih študij si svoj čas tudi objavil.

Tvoj značaj je dičila fina plemenitost. Prepira nisi maral. Če Ti je kdo zagnal poleno, mu ga nisi vrgel nazaj. Za to si bil prefin. Rajši si potrpel, akoravno Ti je srce krvavelo. Onim, ki so Te žalili, si sproti odpuščal.

Tovarištvo si visoko cenil. Prej si bil ud Gornjegrajskega in zdaj Savinjskega učiteljskega društva, ki ga je ustanovil Tvoj še živi tukajšnji prednik.

Bolehavost Ti je zgodaj naredila globoke zareze v Tvoje telesno zdravje. A Ti se nisi mogel ozirati na to. Nisi še bil na cilju, precejšnji košček življenja si bil namenjen še prehoditi. Kar plane nenadoma kruta smrt po Tebi. Veliko solza, veliko obupa si provzročila, o srepa smrt!

Sprejmi, dragi mi pobratime, moj poslednji zbogom!

Franc Brinar.

sposobnost. Zakaj ravno tako dolgo se nahajajo v istem položaju, kakor stalno vpokojene učne osebe. Ne v njihovi poroki, ampak v njihovi nezmožnosti leži zapreka za njih zopetno uporabo v šolski službi. Če traja službena nesposobnost delj časa, se torej tudi ne more reči, da so se zaradi njihove poroke odpovedali službi, šolska oblast se je velikovec že za dobo službene nesposobnosti odrekla službenemu delovanju, kar lahko le takrat prekliče, kadar zopet nastopi službena usposobljenost. K temu pride še, da se je taki učni osebi že prisodila pokojnina za čas službene nesposobnosti, in da se ji ta ne more odtegniti tudi pred zadobljeno službeno zmožnostjo. Pri tožiteljici pa ni dokazano, da je zadobila zmožnost zopet izvrševati šolsko službo, in zaradi tega ne morejo šolske oblasti izvajati konsekvenc iz brez dovoljenja sklenjenega zakona, dokler traja službena nezmožnost; ti nasledki bi se v ozir jemali le po zadobljeni službeni usposobljenosti in pri odločitvi vprašanja, če se ne bi dalo naknadno dovoljenje za zakon. —c.

Vsem učit. društvom.

Pred enim mesecem so prejela vsa slovenska učiteljska društva od upraviteljstva »Učiteljiščnega sklada« utemeljene prošnje za primerne podpore. Prva se je velikodušno odzvala »Kreditna zadruga v Celju«, za kar ji izrekamo na tem mestu prav toplo zahvalo. Skoro vsa druga učiteljska društva pa niso dala doslej še nobenega odgovora, zato se obračamo še tem potom na vse z nujno prošnjo, da se čimprej primerno odzovejo poslanim prošnjam. Upamo, da zaradi prekoristnega namena in pomena »Učiteljiščnega sklada« stvari ni potrebno še posebe priporočati.

Snaženje šol. prostorov.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici je dne 17. januarja 1913 pod št. 3042 razposlal vsem županstvom svojega okraja sledečo okrožnico: »Učiteljsko društvo za goriški okraj kakor tudi Kanalsko učiteljstvo se je obrnilo semkaj s prošnjo, da bi c. kr. okrajni šolski svet zvišal pavšale za snaženje in kurjavo šolskih sob. C. kr. okrajni šolski svet je v splošnem priznal upravičenost potrebe povišanja pavšalov, vendar pa je bil mnenja, da potreba zvišanja ni povsod enaka, marsikje tudi ne eksistira. Za to je sklenil c. kr. okrajni šolski svet v svoji seji dne 2. t. m., da se informira na županstvih in krajnih šolskih svetih o upravičenosti in potrebi povišanja pavšalov. V smislu tega sklepa vabim vsa županstva goriškega okraja, da poizvedujejo in semkaj poročajo, za kako ceno bi se zamoglo dobiti osebo, ki bi prevzela skrb za snaženje in kurjavo na vsaki tamošnjih ljudskih šol. Eventualno naj se naznanijo imena oseb, ki bi to skrb prevzele. Dela, ki spadajo k snaženju so v glavnem 2kratno pometanje vseh šolskih sob, predsob, hodnika in stopnic v vsakem tednu, v katerem se vrši šolski pouk, obenem brisanje prahu in čiščenje stranišč; odpiranje in zapiranje oken dvakrat na dan za prezračenje, če se vrši isti dan pouk; 3krat na leto umivanje tal po vseh šolskih sobah, predsobah, hodnikih in stopnicah, istočasno umivanje šip in šolske table. K kurjavi spada zakurjenje vseh šolskih sob na zadostno temperaturo v mrzlem letnem času. Kdor sprejme skrb za kurjavo, mora si sam nabaviti tudi kurivo.

Za predsednika: dr. Pavlin.

Tako okrožnica! Kaj pa učiteljstvo k temu? Nič! Molči, ker tudi odobrava varčnost c. kr. okrajnega šolskega sveta, dasi ve, da ni ta opravičena pri snaženju in kurjavi šolskih učnih prostorov. Mnogi voditelji so pa s to okrožnico popolnoma zadovoljni in si mislijo: Hvala c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da nas je rešil te skrbi, pri kateri smo imeli celo lastno denarno izgubo.« Učiteljstvo goriškega okraja torej ne ugovarja temu, da odvzame c. kr. okrajni šolski svet vso to skrb šolskim voditeljem, a je vendar uverjeno, da se z nobeno drugo osebo, ne ustvari reda v šolskih sobah pri snaženju in kurjavi, ker bi vsakdo prevzel te posle le iz spekulacije po zaslužku. Voditelji ljudskih šol pa vrše to delo (vsaj v pretežni večini) le iz skrbi do snažnosti in ljubezni do šolskega reda; le oni kurijo po predpisih, ker ne marajo tudi sami prezebati v šolskih sobah. Tuje osebe bi gotovo za to ne skrbele, ker iščejo zaslužka in pa ker tudi celo (vsaj v mnogih slučajih) sovražijo šolo ter učiteljstvo. Županstva kratkomalo ne morejo sprejeti, ker najvažnejši urad v občini ni vendar za to tukaj, da bo snažil in drgnil šolske sobe in stranišča, oziroma oskrboval to delo. Vsak pameten župan se lepo zahvali za take posle, ki ne spadajo niti v njegov prenešen in še manj v neprenešen delokrog. Ta opravila bi morda oskrboval le tak župan, ki živi s šolskim voditeljem in z učiteljstvom v sovraštvu iz edinega namena, da bi ga šikaniral in jezil z nezadostnim snaženjem in nedovoljnim kurjenjem učnih prostorov. Koliko krega in krika bi se lahko napravilo na ta način v mnogih občinah med učitelji, župani in šolskimi pometači v onih občinah, kjer so politiška nasprotstva! In celo tam bi prišlo do prepirov, kjer so enakega mišljenja. Učitelj ali voditelj zahteva snago in točnost, dovoljno množino kuriva strogo po toplomeru, šolski pometač pa skopari z delom in kurivom, ker želi večji dobiček in zaslužek. Vsak dan prepir, pred šolo in po šoli krik, mnogokrat tudi v navzočnosti šolske mladine. Otroci bi se zgledevali ob takih prilikah, in vse to bi gotovo mnogo škodilo pri njih vzgoji. In nepotrebnega pisarenja c. kr. okrajnemu šolskemu svetu o umazanostih in nesnagah v šoli, o mrazu in kričanju, o sitnostih šolskega voditelja in nemarnosti šolskih pometačev bi ne bilo ne konca ne kraja. Izgovori s slabimi pečmi in nedisciplineranimi otroki bi se gromadili v pisalnem košu okrajnega šolskega sveta. V obrambo ljubega miru torej prav toplo priporočamo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu primerno zvišanje pavšalov za snaženje in kurjenje učnih prostorov, za kar morejo pa z vso natančnostjo skrbeti **edinole** šolski voditelji, ki so tudi edini odgovorni za snago in red v šoli. Pa prihodnjič več, ako bo treba.

Za ljudsko prosveto!

V Trstu, v tej važni naši postojanki, kjer se bije neizprosen boj za prvenstvo med slovanskim in romanskim plemenom, tam na vročih tleh ob sinji Adriji vrši toli potrebno slov. akad. fer. društvo »Balkan« svojo vzvišeno ljudsko izobraževalno misijo med drugim tudi potom ljudskih knjižnic, trdno zavedajoč se, da je izobrazba največjega pomena v neizprosnem boju za obstanek in prvi predpogoj za narodov napredek. Dosedaj je ustanovilo in vzdržuje na najbolj ogroženih točkah enajst ljudskih knjižnic; v kratkem otvori dvanajsto in tudi misel za »veliko osrednjo ljudsko knjižnico« v sredini mesta samega je dobila realno podlago. — Društvo ima v svojem programu veliko ljudsko-izobraževalno organizacijo, s katero naj bo prepreženo vse tržaško ozemlje. Toda kaj, ko mu primanjkuje za uresničenje tega načrta primerno število knjig in sredstev za njih nabavo. Zato se obrača do slavnega občinstva, ki mu je vselej izkazalo svojo simpatijo, da bi mu tudi to pot priskočilo na pomoč. Marsikdo ima v omari kopo zaprašenih dobrih knjig, ki jih nihče ne čita več in ki so tam v omari mrtev kapital. Koliko dobrih sadov bi rodile te knjige, če bi prišle med naše ukaželjno ljudstvo, ki bi z njimi utešilo svoje hrepenenje po izobrazbi. Darujte torej te knjige, ki nimajo za Vas nobene vrednosti več, našemu ljudstvu, ki bo spoznalo samo sebe in svojo domovino! S tem rodoljubnim činom napravite svojemu narodu uslugo, za kar Vam bo zavest, da ste pripomogli tudi Vi k njegovemu napredovanju, najlepše plačilo. — Kdor nam pa ne bi mogel prepustiti knjig popolnoma brezplačno, naj nam jih odda vsaj za primerno odškodnino. Mi smo pripravljeni jih tudi primerno plačati, če že ni mogoče drugače, samo da koristimo čim največ, tistemu delu našega naroda, ki mu je namenjen naš trud. Vse pošiljatve naj se blagovolijo nasloviti na Slov. akad. fer. ruštva »Balkan«, Trst, Narodni dom.

Vsem onim, ki se temu odzovejo, izreka društvo že vnaprej najpresrčnejšo zahvalo!

Iz naroda za narod!

Za slov. akad. fer. društvo »Balkan« v Trstu :

Ljudevit Batista, l. r., t. č. predsednik.

Viktor Vovk, l. r., t. č. tajnik.

Jubilej Zaveze.

Vzpored koncerta, ki se bo vršil po učiteljstvu ob petindvajsetletnici naše Zaveze v Ljubljani, je določen definitivno. K zadnji okrožnici pripomnimo, da nam je obljubil naš najodličnejši tovariš-skladatelj, da zloži do Velike noči nalašč za to slavje 1 moški in 1 mešani zbor. Takoj po Veliki noči se razpošljejo partiture društvenim predsednikom, ki naj jih nemudoma izroče vsem priglašenim pevcem in pevkam. Poudarjamo, da je rok zglasitve podaljšan samo do 16. marca. Zglasiti se je treba pri društvenem presedniku, ki odpošlje podpisane prijavnice načelniku pevskega in koncertnega odseka, tovarišu V. Rusu, učitelju v Kranju. Društveni predsedniki naj prijavijo do določenega časa istemu tudi okr. zaupnike - pevovodje. Ti naj potlej poskrbe, da se vrši vsaj ena skupna pevska izkušnja v dotičnem okraju; morda ob priliki pomladanskega zborovanja. Skupni generalni pevski vaji sta samo dve: prva na binkoštni torek v Ljubljani, druga pa istotam popoldne na dan koncerta. — Koncertni odsek.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Občni zbor »Narodne šole« društva v podporo slov. ljudskemu šolstvu, se vrši v četrtek, dne 20. marca 1913, ob 9. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani. — Vzpored: 1. Predsednikov nagovor. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev 9 odbornikov. (Funkcionarje voli odbor sam.) 6. Volitev 3 preglednikov računov. 7. Nasveti.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Matice Slovenske« dne 28. februarja. — Predsednik poroča o dopisu c. kr. vlade, da smejo znanstvene, literarne in slične korporacije na svoje prireditve vabiti zastopnike ruskih organizacij le diplomatskim potom. — Odobri se proračun za 1913. — V smislu § 3. društvenih pravil se izmed društvenikov črtajo vsi tisti bivši društveniki, ki niso plačali članarine niti za 1912 niti za 1913. — Določi se dnevni red za glavno skupščino. — Pri poročilu odseka za izpremembo pravil se nasvetuje splošnejše izpremembe; zato se to vprašanje ponovno odkaže odesku. — Za korespondenco † Jos. Vošnjaka je treba zbirati še gradivo. — Matica se bo na primeren način spominjala stoletnice Andr. Einspielerja in Fr. Miklošiča. — Ustanovi se odsek za slovenski jezik, ki bo gojil zlasti dialektologijo. — Za leto 1913 se izdado srbo-hrvatske Narodne pesmi v redakciji dr. Br. Drechslerja; Čengić-aga, ki je bil določen za letos, bo mogel iziti šele 1914. — Matica Hrvatska izda za l. 1913 izbor Aškerčevih pesmi. — Letopis naj bi obsegal statistične preglede o slovenskih društvih in lit. umetniški pregled, kakor ga ima »Hrv. Kolo«. — Za opis Štajerske v »Slovenski zemlji« se Matici še ni posrečilo dobiti pisatelja. — Želeti je, da se izda arhivalna študija o ilirsko-francoskih dogodkih l. 1813.

Anica. Tragedija v štirih dejanjih. — Tako je naslov dramatiškemu delu, ki ga je spisal tovariš Leo **Pibrovec** na Jesenicah na Gorenjskem. Nadejati se je, da ji kmalu dobi založnika. — Tov. Pibrovec, dasi še mlad, je veliko potoval. Bil je v Neaplju in Rimu, v Carigradu, v Mali Aziji, v Berlinu, Petrogradu. Vsa ta potovanja namerava tov. Pibrovec popisati za mladino. Lepa namera! Le pogumno na delo!

35letnica smrti Jos. Kocijančiča, vrlo nadarjenega skladatelja, rodom Kanalca, se bo v kratkem praznovala. Urednik »Novih Akordov«, g. dr. Gojmir Krek, je naprosil tovariša Janka Lebana, rojaka Kocijančičevega, da o tej priliki napiše v »Novih Akordih« svoje spomine o Kocijančiču.

Domače ognjišče, št. 3 prinaša to-le zanimivo vsebino: Pav. Flerè: »H. Spencerjeve nravstveno-vzgojne zahteve«. — Duševna vzgoja: »Izobraževanje resnicočutja«. — Domači zdravnik: dr. Fr. Drganc »Vnetje slepiča (apendicita).« — Listek: »Narodne pravljice in pripovedke.« V tej številki so priobčene štiri pravljice. Nadaljevanje sledi. Na ta način bodo dobile naše mamice in babice v »Domačem ognjišču« lepo zbirko raznih pravljic in pripovedk, ki bodo ž njimi kratkočasile svoje malčke. Mlada domišlijia naših otrok kar požira tako hrano vase ter hoče vedno več in več vedeti in slišati. Zato bo zbirka teh pravljic staršem prav dobrodošla. — V »drobtinah« prinaša »Domače ognjišče« več raznovrstnih manjših notic iz vskadanjega življenja, ki utegnejo zanimati čitatelje »Domačega ognjišča«. — **»Domače ognjišče«** izhaja zadnjo soboto vsakega meseca in velja vse leto **2 K 50 v.** Naroča se v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Politiški pregled.

* **Avstrija pomnoži število vojaštva?** Dunajski list »Zeit« piše, da namerava vojaška oblast sedanje število vojaštva povišati za 25.000 do 30.000 mož. Blagor nam!

* **Razpust goriškega deželnega zbora.** »Edinosti« poročajo z Dunaja: Iz dunajskih krščansko-socialnih krogov smo prejeli sledečo zanimivo vest: Vlada je v principu pripravljena razpustiti goriški dež. zbor, To bi se tudi že davno zgodilo, da niso vmes posegli voditelji S. L. S. — Med slovenskimi in laškimi klerikalci se namreč vrše zaupna pogajanja glede kompromisa in ustvaritve kooperative med obema strankama, ki naj bi prevzeli vodstvo vlade. Mnogo se trudijo za to tudi odlični nemški krščansko-socialni krogi. Pogajanja imajo uspeh in bodo kmalu končana, česar si želi posebno vlada, ki je postala že nekoliko vznemirjena zaradi nekaterih dokazov solidarnosti med obema slovenskima strankama. Težkoče dela le še eno vprašanje: Slovenski klerikalci zahtevajo zase mesto deželnega glavarja, katero naj bi zasedel Gregorič ali pa Fon, laškim klerikalcem pa prepuste mesto namestnika deželnega glavarja, tako da bo deželno vodstvo zopet v rokah večine. S. L. S. računa z vso gotovostjo, da si pri novih volitvah pribori še par mandatov. Za učiteljstvo je to važno!

* **Finančni odsek.** V četrtek popoldne preteklega tedna je zboroval finančni odsek državnega zbora, v katerem sta poročala dr. Steinwender kot poročevalec in dr. Šušteršič kot soporočevalec o načinu, kako naj se razdele novi davki med posamezne dežele. V slučaju, da bo znesel prispevek, ki ga bo dala država iz novih davkov na žganje deželam, 60 milijonov kron, se bo razdelila ta vsota takole: 35 milijonov po ključu iz leta 1901 s praecipui, 10 milijonov po številu prebivalstva in 15 milijonov po zavžitem žganju. Doneski iz osebne dohodnine se bodo razdelili po realnih davkih.

* **Ljudsko štetje v Romuniji,** o kateri ravno te dni dosti govore in pišejo, je dognalo v l. 1912 sledeče postavke: Skupno število ljudstva znaša v romunskem kraljestvu 7,248.016 oseb in se je pomnožilo od l. 1899 skoro za dva milijona.

Srednješolski vestnik.

** **Razpisane službe.** Na državni gimnaziji v Trstu je razpisano po eno mesto telovadnega učitelja in učitelja risanja. Prošnje do 1. aprila t. l. namestništvu v Trstu.

** **Štrajk na hrvatski gimnaziji v Pazinu.** V soboto so pričeli osmošolci na tej gimnaziji štrajkati profesorju zgodovine Luki Brolihu. Dolže ravnatelja Kosa, da je on največ kriv štrajka.

** **Srednješolski pouk v Bosni se zopet prične.** V srednjih šolah v Bosni dne 20. decembra prekinjeni šolski pouk se zopet prične 10. marca.

** **Število učiteljišč** v avstrijskih deželah v l. 1912/13 ni ravno veliko. Moških učiteljišč je 57, čisto slovensko je edino v Gorici. Vseh gojencev je letos 8288, in sicer nekaj več kot lani. Ženskih zavodov za učiteljice je v Avstriji le 20, čisto slovenskega nobenega. — Vseh gojenk je letos 3632, in sicer precej manj kot lani. Da je število ženskih gojenk nekoliko padlo, nikakor ni slabo znamenje, zakaj kakor je znano, jih je povsod že toliko, da ne pridejo več do kruha. Moških kandidatov pride poprečno na 1 zavod 145, ženskih pa **181,** tedaj je teh skoro gotovo produkcija prevelika.

** **Poitični šolski štrajk** so inscenirali v Roveretu učenci realke in učenke dekliškega liceja, ki so se jim pozneje še pridružili ondotni učiteljiščniki. Demonstrirali so proti postopanju vlade o vprašanju laške univerze. Zaradi tega jim je deželni šolski svet tirolski skrajšal božične počitnice za tri dni ter odredil, da dobi vsak udeleženec v izpričevalu prvega semestra v vedenju primerno kar se pravi toliko, kakor plačati šolnino. —c.

** **Nova nemška gimnazija v Celju.** Kakor nam poročajo iz Gradca, so vzeli dne 21. pret. m. pri namestniji v pretres oferte za stavbo nemške višje gimnazije v Celju. Poslopje bo najbrže še to leto prišlo pod streho. S tem stopa tudi v odločilen stadij vprašanje, kaj bo z ubogimi nemško-slovenskimi gimnazijskimi razredi v Celju. Potrebno bi bilo, da bi slovenski državni poslanci kar najbolj energično spomnili vlado na njeno dolžnost, da mora istočasno postaviti tudi za slovensko gimnazijo v Celju primerno poslopje in poskrbeti, da se sedanji nemško-slovenski gimnazijski razredi izpopolnijo v višjo slovensko gimnazijo.

Učiteljski konvikt.

Letnina za l. 1913: P. n. gg. Marija Kavčič, c. kr. ravnateljica, Marija Rupnik, c. kr. učiteljica, Marija Lapajne, c. kr. učiteljica, vse iz Idrije. Janko Golob, nadučitelj, Emilija Vouk, učiteljica, Terezija Peršič, učiteljica in Josip Brtoncelj, učitelj, vsi z Rake na Dolenjskem. Leopold Viher, nadučitelj v Št. Janžu na Vinskih goricah pri Velenju. Ivan Kalan, nadučitelj v Velesovem. Adolf Peršič, učitelj v Voglarji pri Gorici (za l. 1912 in l. 1913). Jo-